

PIKKUTIKKA – VUODEN LINTU

Tämän vuoden pikkutikkakartoituksilla on Hakin alueella seuraavat tavoitteet:

- saada mahdollisimman hyvä arvio pikkutikan pesimäkannan koosta Hakin alueella
- löytää vähintään 25 pikkutikan reviiriä
- luoda vertailupohja tulevaisuuden pikkutikkaselvityksille
- samalla vaivalla kartoittaa myös vielä harvalukuisemman *valkoselkätikan* kantaa, koska lajit viihtyvät hyvin samanlaisissa ympäristöissä
- saada kaikille halukkaille kivaa, yhteisöllistä ja tavoitteellista puuhaa koronakevääseen

TAUSTAA

Pikkutikka viihtyy erityisesti rantalehdoissa mutta myös muualla viljelysten, asumusten ja vesistöjen pilkkomissa lahoppuvaltaisissa lehtipuumetsiköissä. Pariskunta liikkuu pesimäaikaan keskimäärin 50 hehtaarin alueella, mikä tarkoittaa esimerkiksi 700 m x 700 m aluetta pesän ympärillä.

Hakin alueelta pikkutikasta on viime vuosina ilmoitettu 15–25 reviiriin viittaavat havainnot vuosittain. Lajia ei kuitenkaan ole erityisesti etsitty ja Hakin alue lienee keskimääräistä parempaa pikkutikkaseutua, joten alueella voisi kuvitella pesivän ainakin 50 paria. Viimeisellä sivulla on karttakuva, jossa on esitetty Hakin alueella tehdyt pikkutikkahavainnot viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Pikkutikasta lisää: www.birdlife.fi/vuodenlintu

PIKKUTIKKOJEN ETSIMINEN

Tehokkain tapa etsiä pikkutikkoja on kävellä rauhallisesti keväänaamuna korvat höröllä. Liiku erityisesti paikoilla, joissa pikkutikkoja on ennekin havaittu, mutta hyvin tärkeää olisi suunnata myös retkiä sopivantuntuksille uusille paikoille!

Pikkutikan parasta soidinaikaa on huhtikuu ja toukokuun alku. Parhaiten tikat ovat äänessä tyyninä ja sateettomina aamuina. Lämpötilalla ei ole väliä, kunhan pakkasta on enintään -5 °C . Soidinkiikitys ja -rummutus keskittyvät varhaisaamun tunteihin. Pesitylläkin reviirillä voi olla ihan hiljaista muihin aikoihin. Siksi kartoituksia kannattaa tehdä kolmen tunnin sisällä auringonnoususta.

BirdLife ei suosittele ääniatrapin käyttöä pikkutikkojen satunnaisetsinnässä, koska on vaihtelevia kokemuksia siitä, vastaako pikkutikka esim. kännykästä soitettuun kiikitykseen/rummutukseen vai ei.

Jos arvelet, että jollakin alueella voisi asua useita pikkutikkoja, kannattaa hyödyntää keväänaamun "nimenhuutoa". Pikkutikoilla on tapana rummuttaa aamulla lyhyesti samaan aikaan. Tällöin yksi

pikkutikoista saattaa rummuttaa monta minuuttia, kun taas toiset vain yhden tai kaksi rummutusta ikään kuin ilmoittaen olevansa paikalla.

Kävellessä tällainen "nimenhuuto" menee helposti huomaamatta ohi, ja kun pysähtyy kuuntelemaan, se ei enää toistukaan. Jos sen sijaan seisoo aloillaan hyvällä kuuntelupaikalla odotellen aamun "nimenhuutoa", pääsee helposti laskemaan lähimetsien pikkutikat – tai ainakin niiden vähimmäismäärän. "Nimenhuuto" koittaa yleensä vähän sen jälkeen, kun aamu on kunnolla valjennut.

HAVAINTOJEN KIRJAAMINEN

Merkitse **tarkasti** Tiiraan kaikki vuoden 2021 aikana tekemäsi pikkutikkahavainnot. Tärkeimpiä ovat 1.3.– 31.7. tehdyt havainnot ja aivan erityisen tärkeä on kiivain soidinaika, joka ajoittuu huhtikuuhun ja toukokuun alkupäiviin.

Vie havainnot Tiiraan niin tarkasti kuin jaksat! Mitä enemmän jaksat kuvata havaintoa Tiiran lisätietokenttään sen parempi. Kerro esim.

- Miten kauan olit paikalla?
- Miten pitkän matkan esim. järven rantaan kuljit tai miten ison alueen tutkit?
- Soititko atrappia?
- Mitä tikka teki: rummutti, kiikitti, ruokaili, varoitteli... (kaikki muut havainnot lasketaan reviiereiksi paitsi selvässä muuttolennessä olevat)
- Oliko paikalla lahoppua tai tikkojen jälkiä?

ERITYISEN TÄRKEÄ ON NS. 500 METRIN SÄÄNTÖ: Jos havaitisit enemmän kuin yhden pikkutikan tai selvän pariskunnan, kirjaa tarkasti ylös, miten kaukana havainnot olivat toisistaan. Tässä BirdLifen ohje:

Reviirin halkaisijaksi tulkitaan 500 m, eli kaikki 500 metrin sisällä tehdyt havainnot tulkitaan saman reviiirin linnuiksi, ellei ole tarkempaa tietoa useista lähekkäistä reviiireistä: esimerkiksi kolme tikkaa rummuttanut samanaikaisesti 500 m sisällä. Sekä koiras että naaras voivat rummuttaa ja kiikittää, joten esimerkiksi kolme samanaikaista rummuttajaa tulkitaan kahdeksi reviiiriksi. Jos siis kaksi tikkaa havaitaan vaikkapa 600 m toisistaan, ne tulkitaan kahdeksi eri reviiiriksi. Kun tulevina vuosikymmeninä määritetään reviiirit tätä samaa kaavaa noudattaen ja otetaan myös huomioon silloinen etsimistehokkuus, nähdään kannanmuutos mahdollisimman luotettavasti.

TÄRKEÄÄ! Kirjaa myös nollahavainnot! Aina, jos olit etsimässä pikkutikkaa sopivassa biotoopissa, muttet löytänyt, vie Tiiraan havainto nollostä yksilöstä ja kuvaa havaintoa lisätietokenttään. Jos tätä ei tehdä, kirjurin on vaikea pysyä perillä, missä on jo käyty.

Laskitpa missä tahansa, ilmoita **aina** kellonaika havainnon yhteydessä, **aivan erityisesti nollahavainnoissa**. Klo 7 tehty nollahavainto on paljon painavampi kuin klo 17 tehty, vaikka molemmat ovat arvokkaita.

PIKKUTIKAN TUNNISTUS

Pikkutikka **kiikittää** soidinaikaan kuuluvasti: *kii-kii-kii-kii-kii...* Pikkutikan ja *käenpiian* kiikitys on samankaltainen. Kiikityksen pituus vaihtelee, mutta pikkutikan kiikitys on yleensä lyhyempi kuin käenpiian ja käenpiian kiikityksessä on valittava sävy. Käenpiikaa ei juuri kuule ennen kuin huhtikuun lopussa ja toukokuussa. Myös *nuolihaukan* kiikitys on hiukan samankaltainen, mutta sitä harvoin kuulee metsän sisällä pikkutikkamaisessa biotoopissa ja sitäkin alkaa kuulla vasta toukokuussa.

- Pikkutikan kiikitys: <https://tiedostot.birdlife.fi/aanet/pikkutikka-kiikitys-jannes-hannu.mp3> (äänite: Hannu Jännes)
- Käenpiian kiikitys: <https://tiedostot.birdlife.fi/aanet/kaenpiika-linjama-tero.mp3> (äänite: Tero Linjama)
- Nuolihaukan kiikitys: <https://www.luontoportti.com/suomi/fi/linnut/nuolihaukka> (ääninäyte sivun vas. ylänurkassa)

Rummutus on tikkojen laulua, jolla ne kuuluttavat reviriään.

- Pikkutikan rummutus on ompelukonemainen tikitys tai pärinä. Rummutus kestää 1-2 sek ja rummutussarjojen väli on usein hyvin lyhyt.
- Käpytikan rummutussarja on selvästi lyhyempi (alle 1 sek)
- Valkoselkätikan rummutussarjat ovat varsin samankaltaiset kuin pikkutikalla. Sarja kuitenkin alkaa hitaammin ja kiihtyy loppua kohti (kuin lattialle pudotetun pöytätennispallon vapaa pomppiminen). Pikkutikalla taas sarja pysyy yleensä voimakkuudeltaan tasaisena alusta loppuun ja kahden peräkkäisen "napautuksen" väli pysyy aina samana.
- Harmaapäätikan sarja on myös pikkutikkamainen mutta voimakkaampi
- Palokärjen rummutussarja on kaikkein pisin ja voimakkain.
- (Pohjantikasta ei tarvitse nyt välittää, kun se on synkkien havumetsien laji eikä rummuttele yhtään samoissa paikoissa kuin pikkutikka.)

Pikkutikan rummutus: <https://tiedostot.birdlife.fi/aanet/pikkutikka-rummutus-jannes-hannu.mp3> (äänite: Hannu Jännes)

Kilpaa rummuttavia pikkutikkoja: <https://tiedostot.birdlife.fi/aanet/pikkutikka-rummutus-nimenhuuto-linjama-tero.mp3> (äänite: Tero Linjama)

Tämä on mainio sarja, jossa on sekä videoita että eri ääniä Suomen tikoista:

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/03/29/kevaiset-rummuttajat-pikkutikka>

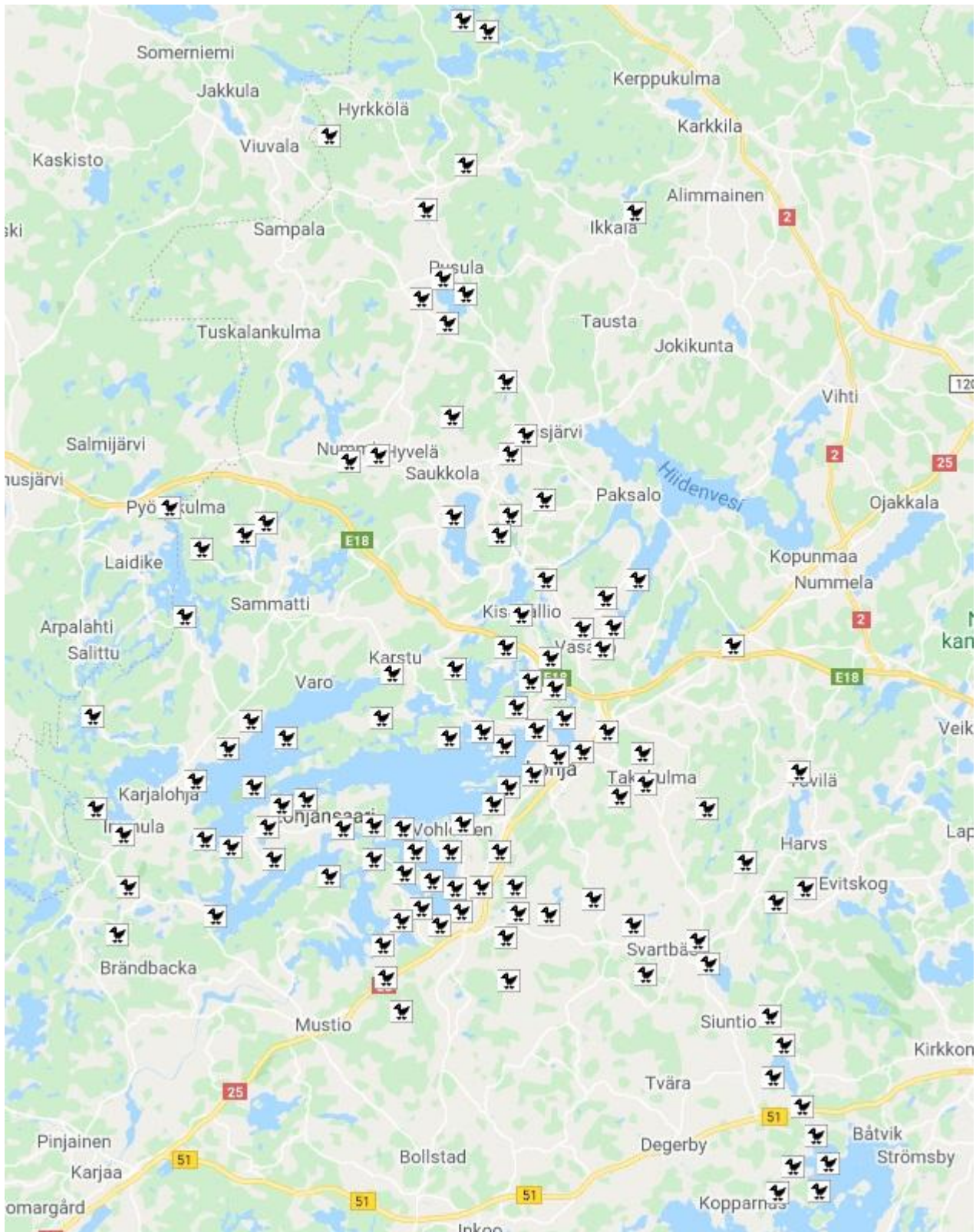
<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/03/29/kevaiset-rummuttajat-k%C3%A4pytikka>

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/03/29/kevaiset-rummuttajat-valkoselk%C3%A4tikka>

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/03/29/kevaiset-rummuttajat-harmaap%C3%A4tikka>

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/03/29/kevaiset-rummuttajat-palok%C3%A4rki>

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/03/29/kevaiset-rummuttajat-pohjantikka>

Hakin alueella havaitut pikkutikat vuosina 2010–2020 (lähde: www.tiira.fi)

Hakin pikkutikkavastaava: Jan Södersved, p. 040 5555 393, jan.sodersved@dnainternet.net